

Научно-стручна конференција са међународним учешћем
Scientific and Professional Conference with international participation

Психолошко саветовалиште за студенте Студентског културног центра Ниш
Psychological counseling for students of SKC Niš

ИЗАЗОВИ САЗРЕВАЊА У XXI ВЕКУ
CHALLENGES OF MATURE IN THE 21st CENTURY

КЊИГА РЕЗИМЕА
BOOK OF ABSTRACTS

СКЦ Ниш, 2019.

**Шеста научно-стручна конференција са међународним учешћем
у организацији Психолошког саветовалишта за студенте Студентског културног
центра Ниш, подржана од стране Савеза студената Универзитета у Нишу**

Програмски одбор/Scientific board

проф. др Бојана Димитријевић, Филозофски факултет, Универзитет у Нишу
проф. др Душан Ранђеловић, Филозофски факултет, Универзитет у Приштини са
привременим седиштем у Косовској Митровици
доц. др Душан Тодоровић, Филозофски факултет, Универзитет у Нишу
Дамјана Панић, асистент, Филозофски факултет, Универзитет у Нишу
Јелена Јовановић, дипломирани психолог, Психолошко саветовалиште за студенте
Студентског културног центра Ниш
Милена Вујичић, мастер психолог, Психолошко саветовалиште за студенте
Студентског Културног центра Ниш
Никола Гољовић, Психолошко саветовалиште за студенте Студентског културног
центра Ниш

Организациони одбор/Organizational board

Кристијан Пешић, мастер психолог, Психолошко саветовалиште за студенте
Студентског културног центра Ниш
Милица Огњановић, дипломирани психолог, Психолошко саветовалиште за студенте
Студентског културног центра Ниш
Јована Бајкић, Психолошко саветовалиште за студенте Студентског културног центра
Ниш
Миљана Јовановић, Психолошко саветовалиште за студенте Студентског културног
центра Ниш
Катарина Минчић, дипломирани психолог, Психолошко саветовалиште за студенте
Студентског културног центра Ниш
Драгана Богдановић, дипломирани економиста, Студентски културни центар Ниш
мр Небојша Јовановић, магистар правних наука, Студентски културни центар Ниш

Рецензенти:

Проф. др Бојана Димитријевић
Проф. др Душан Ранђеловић
Доц. др Душан Тодоровић
Доц. др Милица Митровић

Уредници књиге резимеа /Abstract book edited by:

Никола Гољевић, Психолошко саветовалиште за студенте Студентског Културног центра Ниш

Милена Вујичић, мастер психолог, Психолошко саветовалиште за студенте Студентског Културног центра Ниш

Александар Благојевић, Студентски културни центар Ниш

Издавач /Publisher:

Студентски културни центар Ниш

За издавача/For the publisher:

др Драгана Петковић, директор

Електронско издање/Electronic publication

ISBN: 978-86-7757-252-5

CIP:

COBISS:

**Шеста научно-стручна конференција са међународним учешћем
у организацији Психолошког саветовалишта за студенте при Студентском
културном центру Ниш, подржана од стране Савеза студената Универзитета
у Нишу**

ПРОГРАМ КОНФЕРЕНЦИЈЕ

Четвртак, 14.11.2019.	
15.00	Свечано отварање конференције Драгана Петковић, директорка Студентског културног центра Ниш Богдан Петковић - председник Савеза студената Универзитета у Нишу, проф. др Душан Ранђеловић – руководилац Психолошког саветовалишта за студенте
15.15	Симпозијум: Проблематично сексуално понашање студената у Нишу <i>Психолошко саветовалиште за студенте СКЦ Ниш</i>
16.30	Кафе пауза
17.00	Радионица: Искуство контакта – гешталт перспектива <i>Катарина Минчић и Никола Јованчић</i>
19.00	Вечера
Петак, 15.11.2019.	
12.00	Тим билдинг <i>Јована Бајкић, Милица Пантић и Анастасија Лекић</i> (активност за волонтере Психолошког саветовалишта за студенте)
14.00	Пауза за ручак
15.00	Пленарно предавање <i>доц др. Оливера Радовић</i>
16.00	Кафе пауза
16.15	Психологија личности и психологија уметности <i>модератор: Никола Гољовић</i>
	16.15 – Депресивност и стрес као детерминанте агресивности код средњошколаца <i>Теодора Павићевић</i>
	16.35 – Веза духа и тела. Неуротрансммитери. Психотерапија или

	<p>фармакотерапија? <i>Маја Ђукановић, Јелена Митровић, Дарина Трновска, Борђе Балетић, Јована Савановић</i></p> <p>16.55 – Преференције филмских жанрова и диспозиције за позитивне емоције <i>Ана Јованчевић и Миљан Јовић</i></p> <p>17.15 – Стратегије превладавања након раскида: статус иницијатора <i>Кристина Ранђеловић, Никола Гољовић, Наташа Младеновић</i></p> <p>17.35 – Музичке активности и задовољство послом код васпитачица у Нишу: улога креативности <i>Марија Савић и Никола Гољовић</i></p>
18.00	Вечера
Субота, 16.11.2019.	
12.30	Радионица: Стилови комуникације - асертивност <i>Валентина Нинић</i>
13.30	Пауза за ручак
14.30	Психологија породице и одраслог доба <i>модератор: Милена Вујичић</i>
	<p>14.30 – Нови породични модалитети <i>Мирсен Фехратовић и Александра Пајевић</i></p> <p>14.50 – Самопроцена квалитета односа, структуре породице и став према планираном броју деце код адолесцената <i>Валентина Нинић</i></p> <p>15.10 – Аутентичност особе кроз развојна доба <i>Ђурђа Гријак</i></p> <p>15.30 – Ликовно изражавање као психо-едукативни приступ и изазов за промјене личности адолесцента и његово сазревање <i>Славица Наумовска</i></p> <p>Постер презентација: Профил младих-будућих предузетника који аплицирају за програм самозапошљавања <i>Александра Штрбац и Соња Радун</i></p>
15.50	Кафе пауза
16.10	Радионица: Очекивања од партнерске везе <i>Јована Јестровић</i>

17.10	<p>Радионица: Усклађивање процене потреба и проблема клијената са одговарајућим интервенцијама у тријажи и саветодавном раду са студентима</p> <p><i>проф. др Бојана Димитријевић</i> (супервизија за волонтере СОС сектора Психолошког саветовалишта за студенте)</p>
18.40	Вечера
	Недеља, 17.11.2019.
10.30	<p>Округли сто</p> <p><i>Психолошко саветовалиште за студенте СКЦ Ниш</i></p>
11.30	Затварање конференције

РАДИОНИЦЕ
WORKSHOPS

ИСКУСТВО КОНТАКТА - ГЕШТАЛТ ПРИСТУП

Никола Јованчић¹

Катарина Минчић

Психолошко саветовалиште за студенте Студентског културног центра Ниш

Радионица „Искуство контакта - гешталт приступ“ осмишљена је у складу са теоријским концептима и принципима Гешталт психотерапије, у чијој је основи теорија о искуству. Ова активност је креирана са циљем да се учесницима понуде додатни ресурси и представи још један оквир у приступању искуству различитих клијената приликом рада са њима, у процесу тријаже. Радионица је осмишљена са идејом о искуственом и релационом учењу, тако да садржи теоријско излагање, али и демонстрирање изложеног кроз практични и искуствени рад. Акцент ће бити на дискусији и међусобној интеракцији учесника, што се планира као доминантни облик рада. У теоријском делу учесницима ће, на сликовит начин, бити представљен један од базичних концепата Гешталт психотерапије – концепт организмичке саморегулације, односно циклус контакт-повлачење. Овај циклус ће бити представљен као седмофазни модел формирања искуства који обухвата следеће фазе: Сензације, Свесност, Мобилизација, Акција, Контакт, Задовољење и Повлачење. Такође, биће речи о механизмима прекида, односно модификације контакта (Десензитизација, Дефлексија, Интројекција, Пројекција, Ретрофлексија, Еготизам и Конфлуенција). Радиће се на препознавању сваког појединачног елемента овог циклуса у контексту тријажног разговора. Упознавање са овим механизмима допринеће бољој процени и разумевању начина на који клијенти организују своје искуство, како у самом процесу тријаже тако и у свакодневним ситуацијама, чиме ће уједно бити разјашњен и концепт креативне адаптације. У настаку, учесницима ће бити понуђена могућност да учествују у демонстрацији рада са клијентом, у једном тријажном разговору, и да кроз улогу клијента и тријажера препознају динамику која је претходно била изложена и објашњена у теоријском делу.

Кључне речи: гешталт, искуство контакта, тријажа, модерације контакта

¹ n.jovancic17@gmail.com

THE CYCLE OF EXPERIENCE – GESTALT PERSPECTIVE

Nikola Jovančić

Katarina Minčić

Psychological Counseling Centre for Students within SKC Niš

The purpose of this educational workshop is to offer additional information about how the cycle of experience is formed, how it develops and what could be the possible resistances, interruptions or moderations to contact. One of the fundamentals of gestalt psychotherapy is the theory of experience, and in this workshop the participants will have the chance to experience the process of triage using the gestalt approach. Based on the experiential and relational learning the workshop covers both theoretical and practical part. The theoretical part introduces the concept of organismic self-regulation, or the cycle of gestalt formation and destruction, as well as interruptions to contact - seven processes that we employ to moderate our level of contact with our environment. The cycle of experience is explained through phases: Sensation, Awareness, Mobilization, Action, Contact, Satisfaction and Withdrawal, and this cycle can be moderated by Desensitization, Deflection, Introjection, Projection, Retroreflection, Egotism and Confluence. Volunteers will be working on understanding, recognizing and differentiating these processes in the context of triage. The aim of the facilitators will be volunteer interaction and discussion about the moderating processes and how can this knowledge be put to good use while communicating with clients during triage. The practical part of the workshop focuses on a triage demonstration where volunteers will have the opportunity to test their understanding of the moderating processes and the client-volunteer dynamic. Understanding these processes gives us the chance to realize how our clients organize their own experience, and how they creatively adjust to their own situations.

Keywords: gestalt, cycle of experience, triage, moderations to contact

ТИМ КАО ТЕМЕЉ УПЕХА

Јована Бајкић²
Анастасија Лекић
Милица Пантић

Психолошко саветовалиште за студенте Студентског културног центра Ниш

Важан разлог за примену тим билдинга у волонтерским организацијама је повећавање и одржавање мотивације волонтера. Мотиви за ангажовање појединаца у волонтерским организацијама су првенствено интринзички, а изазов је одржати овакву мотивацију код великог броја појединаца током дужег временског периода. Поред знања, вештина и способности које волонтер доноси у организацију, потребна је добра међусобна сарадња свих волонтера, како би се постигло оптимално остварење организационих циљева и циљева самих појединаца и како би се створила позитивна радна атмосфера. Основни циљ ове радионице је боље упознавање и разумевање чланова тима, захваљујући којем компанија постаје пријатније место за рад. Остваривањем овог циља се верује да ће се повећати продуктивност и ефикасност појединачних чланова волонтерске организације. Минималан број учесника у радионици је 8, а максималан 20. Предвиђено трајање је до 120 минута. Тим билдинг подразумева скуп едукативно-рекреативних или забавно-рекреативних активности којима је циљ стварање тима или оснаживање и побољшање међуљудских односа у постојећем тиму, како би се досегли заједнички циљеви.

Кључне речи: тим билдинг, сарадња, упознавање, радионица

² bakic.jovana@gmail.com

TEAM AS FOUNDATION OF SUCCESS

Jovana Bajkić

Anastasija Lekić

Milica Pantić

Psychological Counseling Centre for Students within SKC Niš

An important reason to utilize team building in volunteer organizations is to increase and maintain the motivation of volunteers. The motives for engaging individuals in volunteer organizations are primarily intrinsic, and it is a challenge to maintain this motivation in a large number of individuals over a long period of time. In addition to the knowledge, skills and abilities that a volunteer brings to the organization, a good mutual cooperation of all volunteers is needed in order to achieve the optimal achievement of the organizational goals and goals of the individuals themselves, and to create a positive working atmosphere. The main goal of this workshop is for team members to get to know each other better, which makes the company become a more pleasant place to work. Achieving this goal is believed to increase the productivity and efficiency of individual members of the volunteer organization. The minimum number of participants in the workshop is 8 and the maximum is 20. The predicted duration is up to 120 minutes. Team building is a set of educationally-recreational or leisure-recreational activities aimed at creating a team or strengthening and improving interpersonal relationships in an existing team in order to achieve common goals.

Keywords: team building, cooperation, to get to know, workshop

СТИЛОВИ КОМУНИКАЦИЈЕ – АСЕРТИВНОСТ

Валентина Нинић³

Општа болница Врбас, психијатријска служба

Дарја Радовић Крчмар

Центар за социјални рад, Врбас

Највреднија вештина је вештина комуникације и она се може учити целог живота. Квалитет живота и вештина комуникације су у тесној вези. Што је комуникација адекватнија, ми смо задовољнији, а ако није, постајемо исфрустрирани. Тада може доћи до професионалне грешке, мобинга, “Бурн оут” синдрома и насиља. Здравом комуникацијом лакше се носимо са свакодневним стресовима. Добро упућена порука и размена мишљења граде квалитетне односе, који су основ за очување менталног здравља. Асертивност као способност се може сагледати и као део емоционалне и као део социјалне интелигенције.

Циљеви радионице:

1. Упознавање са узроцима и последицама неадекватних стилова комуникације. Кроз радионицу учесници могу освестити значај асертивног понашања и донети одлуку да примењују одређене технике у свакодневном/пословном окружењу;
2. Учесници ће бити упознати са идејом да одређене ирационалне мисли, уверења и емоције могу ометати асертивно изражавање;
3. Омогућавање учесницима да се баве својим психичким просецима и започну рад на себи;
4. Подизање самопоуздања, самопоштовања, усвајање асертивних права и давање и примање похвала и критика на конструктиван начин кроз практичне вежбе.

Знања и вештине које ће учесници стећи омогућиће им да препознају пасивно и агресивно у комуникацији, како би стекли способност за асертивно решавање конфликта, асертивно давање и примање похвале и критике. Учесници ће радити на вештини повећавања самоодговорности, као камен темељац асертивности. Способност да остваре оно што желе и да се осећају адекватно без осећаја кривице и страха уз поштовање саговорника исход је усвајања вештине асертивности

Кључне речи: социјалне вештине, самопоштовање, самоодговорност

³ valentina.ninic@gmail.com

COMMUNICATION STYLES – ASSERTIVENESS

Valentina Ninić

General Hospital Vrbas, psychiatric ward

Darja Radović Krčmar

Social care center, Vrbas

The most valuable skill we gain in life is the communication skill and as such, can be learned as long as we live. The more developed the communication is, the more satisfied we become, the less developed it gets, the more frustrated we feel. In later case, it can lead to work problems, mobbing, “Burn out” syndrome and violence. A well composed message and opinion sharing build quality relationships, which are the core of mental health preservation. Assertiveness as ability can be perceived as part of both mental and social intelligence.

Workshop goals:

1. Introduction to the causes and consequences of inappropriate communicational styles. Throughout this workshop, participants can acknowledge the significance of assertive behavior and choose to apply certain techniques in business/everyday environment;
2. Participants will be introduced to the idea of how specific irrational thoughts, beliefs and emotion can disrupt assertive expression;
3. Enabling participants to deal with their psychological processes and begin self-development;
4. Empowering self-confidence, self-respect, embracing assertiveness rights, adopting compliments and expressing critiques in a productive way through practical examples.

The skill set which the participants will acquire will enable them to recognize aggressive and passive parts of communication, so they could develop the ability to assertively resolve conflict, accept compliments and criticize. Participants will try to enhance self-responsibility, given the fact it is the foundation of assertiveness. One of the benefits of adopting assertiveness is the capability of accomplishing one’s goals without the sense of guilt or fear, while respecting others who are involved.

Keywords: social skill, self-respect, self-responsibility

ОЧЕКИВАЊА ОД ПАРТНЕРСКОГ ОДНОСА

Јована Јестровић⁴

Центар за подршку раном развоју и породичним односима Хармонија, Нови Сад

Очекивања представљају чврста уверења да ће се нешто догодити, односно да би неко требало да оствари или реализује неко понашање. Улога очекивања у партнерским односима је веома битна, будући да их она у великој мери обликују, а интерпретација одређених догађаја у партнерским односима повезана је са очекивањима које је особа изградила. Према Теорији афективне везаности квалитет односа родитељ-дете у детињству у великој мери обликује очекивања која особа има од партнера, а истраживања показују да деца која су одрасла у топлом породичном окружењу имају очекивања да ће њихове романтичне везе бити исте такве. Надаље, оно што додатно обликује очекивања одраслих особа од партнерских односа јесу претходна искуства у љубавним везама. Један од првих задатака пара односи се управо на разговор о очекивањима од себе, партнера и самог односа.

Циљ радионице: Основни циљ радионице је упознавање учесника са појмом очекивања и значајем који она имају за партнерски однос. Специфични циљеви односе се на:

- 1) освешћивање и препознавање сопствених очекивања;
- 2) јасно дефинисање очекивања;
- 3) сагледавање начина на који очекивања обликују партнерски однос и
- 4) указивање значаја разговора са партнером о очекивањима.

Трајање радионице: 2 сата

Број учесника: 10-20 учесника

Кључне речи: очекивања, партнерски односи, претходна искуства

⁴ jovannajestrovic@gmail.com

ROMANTIC RELATIONSHIPS EXPECTATIONS

Jovana Jestrović

Center for Support of Early Development and Family Relations Harmonija, Novi Sad

Expectations are firm beliefs that something will happen or that someone should accomplish a certain behavior. The expectations have a really important role in the romantic relationships, since the relationships are shaped by them in a large quantity. Also, there is a significant relation between the interpretation of particular romantic experiences and the expectations that a person has. Attachment theory proposes that the quality of the parent-child relationship influences expectations of romantic relationships and researches show that warm home environment makes people expect the same from the future romantic relationships. Furthermore, the experiences from the previous relationships are also very important for the expectations which adult person will have in the future. Consequently, one of the couple's first tasks is to talk about expectations from themselves, their partner and their relationship.

Aim of the workshop: The main goal of the workshop is to familiarize the participants with the definition of expectations and the importance they have for romantic relationships. Specific goals relate to:

- 1) raising awareness and recognizing their own expectations;
- 2) clearly defining expectations;
- 3) learning more about how expectations shape romantic relationships and
- 4) indicating the importance of talking with their partner about expectations.

Duration of the workshop: 2 hours

Number of participants: 10-20 participants

Keywords: expectations, romantic relationships, previous experiences

УСКЛАЂИВАЊЕ ПРОЦЕНЕ ПОТРЕБА И ПРОБЛЕМА КЛИЈЕНАТА СА ОДГОВАРАЈУЋИМ ИНТЕРВЕНЦИЈАМА У ТРИЈАЖИ И САВЕТОДАВНОМ РАДУ СА СТУДЕНТИМА

Бојана Димитријевић⁵

Филозофски факултет Ниш, Департман за психологију

У раду са клијентима који се јављају за помоћ у Саветовалиште за студенте, проблематика и кључне теме су разноврсне и несводиве на неколико категорија, нити једноставних образаца психолошког приступа. Ипак, нећемо погрешити ако кажемо да су велике животне области најчешћи подстицај да потраже стручну помоћ и да нам се обрате. Било да су у питању проблеми у ужем и ширем породичном функционисању, емоционални проблеми у широком опсегу интерперсоналног комуницирања, проблеми стицања и одржавања навика, тешкоће у адаптацији или други, увек је корисно када у едукативне сврхе делимо искуство и дискутујемо о могућим интервенцијама у случајевима за које се тематски опредељујемо. Радионица је конципирана као анализа појединачних случајева из праксе, дискусија о најповољнијим приступима клијенту ради расветљавања проблема, његовог увида у проблем и партиципације у предузимању корака за редукацију или решење. Ове групе за супервизијски рад представљају и групе за стручну и личну подршку тријажера. У оквиру ове радионице, анализираћемо два случаја проблема у контроли импулса: проблем претерано ризичног понашања и проблем контроле беса. Учесници радионице ће предлагати најбољи приступ адолесцентима са поменутиим проблемима и планирати садржај тронедељне процене, праћења и подршке.

Кључне речи: претерано ризично понашање, проблем контроле беса, стручна и лична подршка тријажера

⁵ bojana.dimitrijevic@filfak.ni.ac.rs

**ADJUSTING THE ASSESSMENT OF CLIENT'S NEEDS AND PROBLEMS TO
ADEQUATE TRIAGE AND COUNSELING INTERVENTIONS IN WORKING
WITH UNIVERSITY STUDENTS**

Bojana Dimitrijević

Faculty of Philosophy, Department for Psychology

Working with clients who come to the Psychological counseling service for students has thought us that their issues and key subjects are various and cannot be reduced to a few categories, or to a simple pattern of a psychological approach. Problems in the most important life areas are the strongest incentive for searching out professional support. Whether those are problems concerning the family, emotional issues in the interpersonal area, the problems of building habits, or difficulties in adjusting, it is always useful to share our experiences in educational purposes and to discuss possible interventions related to the cases we are working on. Workshop is conceptualized as an analysis of the cases from the practice, discussion about the most suitable approach regarding a certain client that would be successful in shedding light on the issue, gaining insights and taking steps towards reduction or resolution of the problem. This group supervision serves as a professional and personal support group for triage volunteers. During the workshop, two case studies concerning impulse control will be analyzed: the problem of engaging in exceedingly risky behavior and anger management problem. Participants of this workshop will suggest the best possible approach concerning the previously mentioned problems in university students, and design a three-week procedure for assessment, follow-up, and support.

Keywords: exceedingly risky behavior, anger management problems, professional and personal support for triage volunteers

УСМЕНА САОПШТЕЊА
ORAL PRESENTATIONS

ДЕПРЕСИВНОСТ И СТРЕС КАО ДЕТЕРМИНАНТЕ АГРЕСИВНОСТИ КОД СРЕДЊОШКОЛАЦА

Теодора Павићевић⁶

Филозофски факултет у Приштини, са привременим седиштем у Косовској Митровици

Предмет овог рада је испитивање односа депресивности, стреса и агресивности код средњошколаца. Ранија истраживања бавила су се испитивањем везу између ових чиниоца са нормалним психосоцијалним развојем. У овом раду се сагледавају депресивност и стрес као потенцијалне детерминанте агресивности. Основни циљ овог рада је испитивање односа између депресивности, стреса и агресивности код ученика средњих школа у Прокупљу. У истраживању је учествовало 132 ученика, 80 испитаника женског пола и 52 испитаника мушког пола, просечне старости 17 година, са распоном од 15 до 19 година. Инструменти који су коришћени у истраживању су: социодемографски упитник, конструисан за потребе овог истраживања, Упитник агресивности (AQ; Buss & Perry, 1992) који садржи четири димензије: физичка агесија, вербална агесија, бес и непријатељство; и Скала депресивности, анксиозности и стреса (ДАСС-21, Lovibond & Lovibond, 1995, адаптација Јовановић, Гаврилов-Јерковић, Жуљевић и Брдарић, 2014). Добијени резултати показују да постоји статистички значајна, позитивна средња корелација између депресивности и агесије ($r=.555$, $p=.000$), као и између стреса и агресивности ($r=.397$, $p=.000$). Добијен је статистички значајан модел ($R^2=.326$, $F_{(2,129)}=31.251$, $p=.000$). Када је у питању парцијални допринос предиктора, депресивност ($\beta=.158$, $p=.061$) и стрес ($\beta=.475$, $p=.00$) остварили су статистички значајну предикцију. На основу добијених резултата може се закључити да је добијени модел статистички значајан. Депресивност и стрес су објасниле 32,6% варијансе критеријума, иако је парцијални допринос остварила само димензија Стрес, док је допринос димензије Депресивност маргинално значајан. Добијени резултати делимично потврђују резултате ранијих истраживања, мада чини се да су додатна истраживања неопходна.

Кључне речи: средњошколци, депресивност, стрес, агесија, предикција

⁶ teitzak96@gmail.com

DEPRESSIVITY AND STRESS AS DETERMINANTS OF AGGRESSION IN HIGH SCHOOL STUDENTS

Teodora Pavićević

University of Prishtina, Faculty of Philosophy in Kosovska Mitrovica

The subject of this paper is to examine the relationship between depression, stress and aggression in high school students. Previous research has examined the relationship between these factors with normal psychosocial development. In this paper, depressiveness and stress are perceived as potential determinants of aggressiveness. This paper's main goal is to examine relationship depressiveness, stress and aggressiveness in high school students in Prokuplje. 132 students participated in this research, 80 female examinees and 52 male examinees with average age of 17 years old, with range from 15 to 19 years old. The instruments used in the research are: sociodemographic questionnaire, constructed for the purposes of this research. The Aggression Questionnaire (AQ: Buss & Perry, 1992) containing four dimensions: physical aggression, verbal aggression, anger and hostility Depression, Anxiety and Stress Scale (DASS-21; Lovibond & Lovibond, 1995, adapted by Jovanovic, Gavrilov-Jerkovic, Zuljević & Brdaric, 2014). The results obtained show that there is a statistically significant, positive mean correlation between depressiveness and aggression ($r=.555$, $\text{sig}=.000$), as well as between stress and aggressiveness ($r=.397$, $\text{sig}=.000$). The results shows that model is significant ($R^2=.326$, $F_{(2,129)}=31.251$, $p=.000$) Beta for depressiveness is $\beta=.158$, $\text{sig}=.061$, beta for stress is $\beta=.475$, $\text{sig}=.00$. Based on the obtained results, it can be concluded that the obtained model is statistically significant. Depressiveness and stress explained 32,6% of the variance of the criteria. However, stress alone is a statistically significant predictor in this model while depressiveness, although it has a statistically positive correlation with aggressiveness, is making a marginally statistically significant contribution. The results obtained partially confirm the results of previous studies, but future explorations are expected.

Keywords: high school students, depressiveness, stress, aggression, regression

ВЕЗА ДУХА И ТЕЛА. НЕУРОТРАНСМИТЕРИ. ПСИХОТЕРАПИЈА ИЛИ ФАРМАКОТЕРАПИЈА?

Маја Ђукановић⁷
Јелена Митровић
Дарина Трновска
Ђорђе Балетић
Јована Савановић

Студентски парламент Универзитета у Бијељини

У XXI веку живот обичног човека све више је испуњен стресом. Научно је утврђено да се баш стрес налази међу главним узрочницима болести, па самим тим представља један од највећих проблема данашњице. Познато је да се основ многих болести и стања крије у нашем психичком стању. Поред тога, знамо и да процесом старења долази до многих промена у нашем телу, а да се истовремено повећавају шансе за одређена обољења (деменција, Алцхајмерова болест...). Јасно је, дакле, да су наш дух и тело повезани. Да би смо боље схватили ту повезаност, као и улогу фармакотерапије у решавању психо-физичких проблема, неопходно је појаснити физиологију нашег нервног система. Сви надражаји у нашем телу, укључујући и емоције, преносе се нервним ћелијама – неуронима. Везе између њих се углавном остварују хемијском путем, помоћу малих али за наше тело и дух веома значајних молекула, тзв. неуротрансмитера (нервних преносиоца). У овом раду ћемо покушати објаснити дејство ових једињења на наше психичко и физичко стање, навести неке лекове који се користе у терапији јер делују као агонисти или антагонисти одређених неуротрансмитера, као и одређене психоактивне супстанце чије дејство је с њима у вези. Све ово треба да нам помогне да схватимо повезаност психотерапије и фармакотерапије, откријемо које то супстанце помажу код одређених проблема, те закључимо како можемо спречити проблем и који је прави начин да га решимо ако већ постоји. Неуротрансмитери су углавном органска једињења која служе као хемијски гласници између неурона. Они активирају одговарајуће рецепторе, сложене протеине, који се налазе у постсинаптичкој мембрани пријемног неурона. Познато је на стотине једињења која могу преносити импулсе, но међу најважнијим су: *глутамин, ГАБА; ацетилхолин; норадреналин, допамин; серотонин...* Данас постоји много синтетских и полусинтетских лекова који делују слично овим супстанцама или, пак, блокирају њихово дејство. Нажалост, одређене психоактивне супстанце се злоупотребљавају управо јер продужавају дејство серотонина и катехоламина. У доба стреса, када су пред нама разни изазови и искушења, симптоми депресије и других поремећаја су све присутнији. Тражење излаза често може одвести на погрешан пут. На нама као психолозима И фармацеутима је да помогнемо да се задржи исправан курс. Потребно је само одредити у којим ситуацијама прибећи психотерапији, а у којим фармакотерапији или их, пак, комбиновати.

Кључне речи: тело, дух, неуротрансмитери, фармакотерапија, психотерапија

⁷ maja.maja40@gmail.com

CONNECTION OF THE MIND AND BODY. NEUROTRANSMITTERS. PSYCHOTHERAPY OR PHARMACOTHERAPY?

Maja Đukanović
Jelena Mitrović
Darina Trnovska
Đorđe Baletić
Jovana Savanović

Student Parliament, University of Bijeljina

In the 21st century, the life of the common man is increasingly filled with stress. It is scientifically proven that stress is one of the main causes of disease, and therefore represents one of the biggest problems today. Many diseases and conditions are known to lie in our mental state. In addition, we know that the process of aging brings many changes in our body, while at the same time increasing the chances of certain diseases (dementia, Alzheimer's disease ...). It is clear that our mind and body are connected. In order to better understand this connection, as well as the role of pharmacotherapy in solving psychophysical problems, it is necessary to clarify the physiology of our nervous system. All the stimuli in our body, including emotions, are transmitted by neurons. The bonds between them are mostly made chemically, by means of small but very important molecules for our body and spirit, by neurotransmitters. In this paper we will try to explain the effect of these compounds on our mental and physical state, to list some medicines used in therapy because they act as agonists or antagonists of certain neurotransmitters, as well as certain psychoactive substances that are related to them. All of this should help us understand the connection between psychotherapy and pharmacotherapy, find out which substances help with certain problems, and figure out how we can prevent the problem and what is the right way to solve it if it already exists. Neurotransmitters are mainly organic compounds that serve as chemical messengers between neurons. They activate the corresponding receptors, complex proteins, located in the postsynaptic membrane of the receiving neuron. There are hundreds of compounds known to be able to transmit impulses, but among the most important are: glutamine, GABA; acetylcholine; noradrenaline, dopamine; serotonin... Today, there are many synthetic and semi-synthetic drugs that act similarly to these substances or, in turn, block their action. Unfortunately, certain psychoactive substances are misused precisely because they prolong the effects of serotonin and catecholamines. In time of stress, the symptoms of depression and other disorders are more and more prevalent. Looking for a way out can often lead to the wrong way. It is up to us as psychologists and pharmacists to help maintain the right course. It is only necessary to determine in which situations to resort to psychotherapy, and in which pharmacotherapy or combination of them.

Keywords: body, mind, neurotransmitters, psychotherapy, pharmacotherapy

ПРЕФЕРЕНЦИЈЕ ФИЛМСКИХ ЖАНРОВА И ДИСПОЗИЦИЈЕ ЗА ПОЗИТИВНЕ ЕМОЦИЈЕ

Ана Јованчевић⁸

Миљан Јовић

Филозофски факултет Ниш, Департман за психологију

Циљ овог рада је била провера постојања потенцијалних разлика у погледу диспозиције за доживљавање позитивних емотивних стања између особа које преферирају различите филмске/серијске жанрове. Основна претпоставка је да ће они испитаници који преферирају позитивније жанрове (попут комедије) у већој мери показивати диспозиције ка доживљавању позитивних емотивних стања. Узорак је био пригодан и чинило га је 157 испитаника (М=25; Ж=132), старости од 19 до 27 година (АС=21.47; СД=1.72). Од инструмената је у овом истраживању коришћена скала диспозиције за позитивне емоције (DPES; Shiota et al., 2006). Ова скала има седам субскала које операционализију диспозиције за следеће позитивне емоције: забављеност, дивљење, саосећање, задовољство, радост, љубав и понос. Што се тиче преферираног жанра, испитаницима је постављено питање који филмски/серијски жанр највише преферирају од наредних пет жанрова: Драма/Романса/Историјски, Акција/Трилер/Крими, Комедија, Сци фи/Фантазија, и Хорор/Мистерија. Највећи број испитаника преферирао је жанр Акција/Трилер/Крими (Н=44) а најмањи број Сци фи/Фантазија (Н=21). Резултати су обрађивани једноструком анализом варијансе (АНОВА), где су факторску варијаблу представљали преферирани жанрови а диспозиције за различите позитивне емоције су биле зависне варијабле. Резултати АНОВЕ не показују статистички значајне разлике ($p < .05$), међутим пост хоц тестирање указује да значајне разлике ипак постоје. Наиме, маргинално статистички значајне разлике постоје на емоцији Срећа ($p = .058$) између испитаника који преферирају Сци фи/Фантазију и оних који преферирају Хорор/Мистерију, у корист првих. Даље, значајне разлике постоје на варијабли Задовољство ($p = .038$) између испитаника који преферирају Комедију и оних који преферирају Хорор/Мистерију у корист првих. Маргинално значајне разлике постоје и на варијабли Понос ($p = .054$) између испитаника који преферирају Комедију и оних који преферирају Хорор/Мистерију у корист првих. Из ових резултата закључујемо да се највише разликују они испитаници који преферирају Комедију и они који преферирају Хорор/Мистерију, притом су те разлике мале услед чега резултати маргинално значајни, што објашњава и чињеницу да се ефекат није показао значајним у омнибус тесту (АНОВА). За даља истраживања препоручујемо укључивање једнаког броја испитаника за преференцију сваког од жанра, и то у већем броју него што је то овде случај, ради проверавања добијених резултата у овом раду.

Кључне речи: филм, жанрови, хорор/мистерија, комедија, сци фи/фантазија

⁸ jutarnjakafa15@gmail.com

MOVIE GENRE PREFERENCES AND DISPOSITIONS FOR POSITIVE EMOTIONS

Ana Jovančević

Miljan Jović

Faculty of Philosophy in Niš, Department of Psychology

The aim of this paper was to test for potential differences in disposition for experiencing positive emotional states between individuals who prefer different film/series genres. The basic assumption is that those respondents who prefer more positive genres (such as comedy) will show higher dispositions toward experiencing positive emotional states. The convenience sample was used and it consisted of 157 respondents (M=25; F=132), aged from 19 to 27 years (M=21.47; SD=1.72). A Dispositional Positive Emotion Scales were used in the present study (DPES; Shiota et al., 2006). This scale has seven subscales that operationalize disposition for the following positive emotions: Fun, Admiration, Compassion, Pleasure, Joy, Love and Pride. Regarding the preferred genre, the respondents were asked which movie/series genre they preferred the most out of following five genres: Drama/Romance/Historical, Action/Thriller/Crime, Comedy, Sci fi/Fantasy, and Horror/Mystery. The highest number of respondents preferred the Action/Thriller/ Crime (N = 44) genre and the lowest Sci fi/Fantasy (N = 21). The results were processed by one-way analysis of variance (ANOVA), where the factor variable was the preferred genres and the dispositions for different positive emotions were the dependent variables. ANOVA results do not show statistically significant differences ($p < .05$), however post hoc testing (LSD) indicates that significant differences exist. Specifically, marginally statistically significant differences exist for Happiness ($p = .058$) between respondents who prefer Sci fi/Fantasy and those who prefer Horror/Mystery, in favor of the former. Further, significant differences exist on the Satisfaction ($p = .038$) between respondents who prefer Comedy and those who prefer Horror/Mystery in favor of the former. Marginally significant differences also exist on the Pride ($p = .054$) between respondents who prefer Comedy and those who prefer Horror/Mystery in favor of the former. From these results, we conclude that those who prefer Comedy and those who prefer Horror/Mystery differ the most, with these differences being small, making the results marginally significant, which explains the fact that the effect did not prove to be significant in the omnibus test (ANOVA). For further research, we recommend inclusion of an equal number of respondents for the preference of each genre, in a larger number than is the case here, to verify the results obtained in this paper.

Keywords: movies, genres, horror/mystery, comedy, sci fi/fantasy

СТРАТЕГИЈЕ ПРЕВЛАДАВАЊА НАКОН РАСКИДА: СТАТУС ИНИЦИЈАТОРА

Кристина Ранђеловић⁹

*Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици,
Филозофски факултет*

Никола Гољовић

Психолошко саветовалиште за студенте при СКЦ Ниш

Наташа Младеновић

*Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици,
Учитељски факултет у Призрену са привременим седиштем у Лепосавићу*

Одлука да се прекине љубавна веза обично се доноси од стране једног партнера, док су обостране одлуке ретке. Неиницијатори обично желе да остану у односу и да задрже другу особу, док је ситуација за иницијаторе супротна. Одлука о раскиду није једнострано искуство. Оба партнера проживљавају овај догађај на свој начин и сусрећу се са проблемима превладавања и адаптирања на нову ситуацију, при чему се могу разликовати у механизмима које користе. Претходна истраживања нису представила усаглашене резултате о томе да ли неиницијатори проживљавају више стреса после раскида или нема разлике између ове две групе. Овим истраживањем желимо да проверимо да ли постоје потенцијалне разлике између иницијатора и неиницијатора на дистресу који прати раскид љубавне везе, а такође и да испитамо да ли постоје разлике у начину превладавања стреса између припадника ове две групе. Узорак чини 407 испитаника (83% женског пола), старости од 18 до 41 године ($AC=24.16$; $SD=4.60$), од чега је 60,9% испитаника у вези и 114 се изјаснило да је партнер најчешће био иницијатор раскида, док је 286 њих изјавило да су чешће били иницијатори раскида. Инструменти коришћени у истраживању су: Скала дистреса након раскида (Field et al., 2010) и Кратки инвентар процене превладавања (*Brief COPE*; Carver, 1997). Резултати показују да постоји разлика на димензији Дистрес након раскида, где више скорове остварују особе чији партнери су чешће иницирали раскид ($t_{(389)}=4.916$, $p=.000$). Исто тако, добијене су разлике и када је у питању начин превладавања стреса. Више скорове на димензији Превладавање усмерено на проблем остварују особе чији су партнери чешће иницирали раскид ($t_{(389)}=1.979$, $p=.048$), док је маргинална значајност истог смера добијена и на димензији Суочавање избегавањем ($t_{(389)}=1.894$, $p=.059$). Добијене разлике у складу су са резултатима једне групе истраживача која је добила да је “остављена страна” под већим укупним дистресом након раскида. Могуће је да особе које иницирају раскид приступају томе спремније, претходно развивши одређене стратегије превладавања. Вероватно је и то да код њих постоји мањи ниво везаности за партнера због чега се губитак лакше подноси. Ипак, неиницијатори чешће користе и адаптивне (превладавање усмерено на проблем) и неадаптивне (превладавање избегавањем) стратегије превладавања, што може да указује на закључак да без обзира на способности превладавања, приликом раскида љубавне везе они ће губитак доживети интензивније. Могуће је да су за то одговорне неке друге личне диспозиције чију је улогу потребно додатно испитати.

Кључне речи: стрес након раскида, иницијатор раскида, стратегије превладавања

⁹ kristina215@gmail.com

BREAKUP COPING: INITIATOR STATUS

Kristina Randelović

University of Prishtina, Faculty of Philosophy in Kosovska Mitrovica

Nikola Goljović

Psychological Counseling Centre for Students within SKC Niš

Nataša Mladenović

University of Prishtina, Faculty of Education in Leposavić

The decision to end a romantic relationship is usually made by one partner, while mutual decisions are rare. Non-initiators usually want to stay in the relationship and keep the other person, while the situation for the initiators is the opposite. The decision to terminate is not a one-sided experience. Both partners are experiencing this event in their way and encounter problems of overcoming and adapting to a new situation, whereby they may differ in the mechanisms they use. Previous research has not presented consistent results on whether non-initiators experience more stress after termination or whether there is no difference between the two groups. With this research we want to check if there are potential differences between the initiator and the non-initiator in the distress that accompanies the breakup of the romantic relationship, and also to examine whether there are differences in the way of cope with stress between the members of these two groups. The sample consisted of 407 participants (83% female), aged 18 to 41 years ($AS=24.16$; $SD=4.60$), of which 60.9% of the respondents were in a relationship and 114 stated that the partner was most often the initiator of the breakup, while 286 stated that they were more often the initiators of the termination. The instruments used in the study are The Distress Scale after Break-Up (Field et al., 2010) and the Brief Cope Inventory (Brief COPE; Carver, 1997). The results show that there is a difference in the Distress dimension after termination, where more near-term achievement is achieved by persons whose partners initiated the termination more often ($t(389)=4.916$, $p=.000$). Likewise, differences were also found when it came to how stress was overcome. Higher scores on dimension Problem-oriented coping was achieved by people whose partners initiated breakup more often ($t(389)=1.979$, $p=.048$), while the marginal significance of the same direction was also obtained in the dimension Avoidance ($t(389)=1.894$, $p=.059$). The differences obtained are in line with the results of one group of researchers who received that "left side" under greater overall distress after termination. It is possible that initiators of termination approach this more readily, having previously developed specific coping strategies. It is also likely that they have a lower level of attachment to the partner which makes the loss easier to bear. However, non-initiators are more likely to use both adaptive (problem-oriented coping) and non-adaptive (avoidance coping) strategies, which may suggest that regardless of their coping skills, they will experience a more intense loss of a romantic relationship. It may be that some other personal dispositions are responsible for this, and their role needs further examination.

Keywords: breakup distress, initiator of a breakup, coping strategies

МУЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ И ЗАДОВОЉСТВО ПОСЛОМ КОД ВАСПИТАЧИЦА У НИШУ: УЛОГА КРЕАТИВНОСТИ

Марија Савић¹⁰

Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača-Bujanovac, Srbija

Никола Гољовић

Психолошко саветовалиште за студенте при СКЦ Ниш

Креативност је ментални процес којим особа ствара, процес којим се може произвести нови ефекат - укључујући идеју о нечему новом и другачијем. Ново и различито може бити вербално или невербално и физичко или психичко. Континуирана борба између креативности и структуриране едукације се води у курикулумима. Музичке активности захтевају креативно деловање, иновативност и иницијативу од стране едукатора, посебно када имамо у виду узраст млађи од шест година, тј. програме предшколских група. За васпитачице које показују виши степен креативности очекује се да ће организовати већи број разноврсних активности, али и да ће бити задовољније својим послом јер имају прилику да га осмисле и прилагоде. Циљ овог истраживања јесте испитати да ли постоји повезаност између креативности васпитачица и њиховог задовољства послом, као и да ли се васпитачице које спроводе и које не спроводе одређене музичке активности разликују према нивоу креативности. Узорак истраживања састоји се од 173 васпитачице, запослене у предшколским установама на територији Града Ниша, старости од 24-63 године ($AC=41,15$; $SD=9,96$), претежно са завршеном вишом школом (71,8%). Коришћен је упитник састављен за потребе овог истраживања, односи се на питања везана за музичка интересовања деце, перцепцију музике, музичке активности и основне податке везане за васпитачице и радне услове установе. Креативност је мерена кратком скалом Индекса креативности (Silvia, 2012). Резултати су показали да постоји повезаност између Индекса креативности и задовољства послом ($r=.208$, $p=.006$), док се и модел једноструке линеарне регресије показао као значајан ($F_{(1,172)}=7.794$, $p=.006$), при чему објашњава 4,3% варијансе задовољства послом. Показало се да статистички значајна разлика на Индексу креативности постоји само када је у питању израда музичких инструмената са децом ($t_{(166)}=2.019$, $p=.045$), док за остале активности није било статистички значајне разлике. Добијени резултати показују да су очекиване хипотезе делимично потврђене. У складу са нашим хипотезама, виша процена креативности од стране васпитачица у вртићима прати задовољство послом, вероватно због могућности да се постигне баланс између структуре и новине у савременом плану и програму, али и слободним активностима. Међутим, нема очекиваних разлика у самопроцени умећа музицирања или обављања специфичних активности везаних за часове музике. Чини се да овакве разлике додатно могу да буду упливисане окружењем које може бити подржавајуће/неподржавајуће као и средствима за рад која су/нису на располагању.

Кључне речи: музичке активности, задовољство послом, васпитачице, предшколско, креативност

¹⁰ marili.marijasavic@gmail.com

MUSIC ACTIVITIES AND JOB SATISFACTION IN KINDERGARTEN TEACHER IN NIŠ: THE ROLE OF CREATIVITY

Marija Savić

College of Professional Studies for Educators, Bujanovac

Nikola Goljović

Psychological Counseling Centre for Students within SKC Niš

Creativity is a mental process that a person can do at a particular time, a process by which a new effect can be produced - including the idea of something new and different. New and different can be verbal or non-verbal and physical or psychological. The ongoing struggle between creativity and structured education is guided in curriculum. Music activities require creative action, innovation and initiative on the part of the teacher, especially when they are under the age of six, ie. programs for preschool groups. Teachers who show a higher degree of creativity are expected to organize a greater variety of activities, but also to be more satisfied with their jobs because they have the opportunity to design and adapt it. The aim of this research is to examine whether there is a correlation between the teachers' creativity and their job satisfaction, as well as whether the teachers who perform and who do not perform certain music activities differ according to the level of creativity. The sample consists of 173 kindergarten teachers employed in pre-school institutions in the territory of the City of Niš, aged 24-63 ($AS=41.15$; $SD=9.96$), mostly with a high school diploma (71.8%). The questionnaire compiled for the purposes of this research was used to address questions related to children's musical interests, music perceptions, musical activities, and basic information regarding educators and working conditions of the institution. Creativity was measured by the short scale of the Creativity Index (Silvia, 2012). The results showed that there was an correlation between the Creativity Index and Job Satisfaction ($r=.208$, $p=.006$), while the single linear regression model also proved to be significant ($F(1,172)=7.794$, $p=.006$), with explained 4.3% of job satisfaction variance. A statistically significant difference in the Creativity Index was shown to exist only when it came to making musical instruments with children ($t(166)=2.019$, $p=.045$), while for the other activities there was no statistically significant difference. The results obtained show that the expected hypotheses are partially confirmed. In line with our hypotheses, a higher assessment of creativity by kindergarten teachers is accompanied by job satisfaction, probably due to the ability to strike a balance between structure and novelty in the contemporary curriculum, as well as leisure activities. However, there are no expected differences in the self-assessment of musicianship or performing specific activities related to music lessons. It seems that such differences can be further compounded by an environment that may be supportive/unsupportive as well as by means of work that are/not available.

Keywords: music activities, job satisfaction, kindergarten teachers, preschool, creativity

НОВИ ПОРОДИЧНИ МОДЕЛАИТЕТИ

Мирсен Фехратовић¹¹

Државни универзитет у Новом Пазару, департамент за филозофске науке, студијски програм психологија, Нови Пазар

Александра Пајевић

Прва техничка школа у Крагујевцу

Породица се одређује као друштвена заједница коју успоставља природа. Рађамо се у породици која се назива породица порекла. У њој стичемо прве односе и прва искуства о себи и свету око себе. Одрастамо, сазревамо и напуштамо породицу порекла да би засновали другу породицу – породицу прокреације. У њој проводимо највећи део живота, а најчешће у њој и умиремо. У савременом свету се све више јављају нови породични модалитети којих није било пре сто година. Један од тих модалитета јесте све чешћи тренд развода бракова и једнородитељских породица, који није био толико честа појава почетком XX века. Други модалитет јесу лезбијски и хомосексуални бракови и породице који све више постају тренд XXI века јер до пре неколико година нису постојали као законско регулисани. Сваки брак је на почетку стабилан, међутим током времена због тешких животних околности брачна стабилност се смањује и постепено долази до нестабилности у браку. Психолошки гледано, развод је крајњи продукт брачне нестабилности и манифестација свих проблема, стреса и фрустрација које су партнери имали у свом брачном искуству. У скоро свим студијама је истакнуто, да развод неповољно утиче на развој детета. Породице се у поновном браку суочавају са једном од најтежих породичних позиција (улогом) маћехе/очуха. Нови тренд у породичном систему који узима све више маха представљају лезбијске и хомосексуалне породице. Код ових породица разликујемо два основна облика: породице у којима су оба родитеља истог пола и хетеросексуални парови који имају дете хомосексуалне оријентације. Постоје бројни проблеми са којима се најчешће сусрећу лезбијске и хомосексуалне породице једно од највећих проблема је питање потомства. Ново доба чини да се под породицом не подразумева само заједница мушкарца, жене и деце већ о породици говоримо и када мислимо на самохране родитеље и њихову децу, као и на хомосексуалне и лезбејске бракове и њихову децу.

Кључне речи: породица, развод, поновни брак, лезбејске и хомосексуалне породице

¹¹ mirsenfehratovic@gmail.com

NEW FAMILY MODALITIES

Mirsen Fehratović

*State University in Novi Pazar, Department of Philosophical Sciences, Study program
psychology, Novi Pazar*

Aleksandra Pajević

First Technical School Kragujevac

Family is defined as a social community established by nature. We are born in a family called family of origin. We gain our first experiences about ourselves and the world around us in it. We grow up, mature and leave our family of origin in order to start another one, family of procreation. Most of our life we spend in it, and most often we die in it. More new family modalities have appeared in the modern world that did not exist a hundred years ago. One of these modalities is a more frequent divorce trend and single-parent families, which did not occur so often at the beginning of the 20th century. Another modality is LGBT marriages and families that are becoming a trend of the 21st century more and more since they did not exist as legally regulated several years ago. Initially, every marriage is stable, but over time marital stability decreases and little by little marriage is affected with instability because of the difficult life circumstances. Psychologically speaking, divorce is the ultimate product of marital instability and the manifestation of all the problems, stress and frustrations that the partners had in their marital experience. In almost all the studies it was pointed out that divorce affects the development of a child in an unfavorable way. Families in a new marriage face with one of the most difficult family position (role) of a stepmother/stepfather. LGBT family is a new trend that takes hold of a family-based system. Regarding these families we distinguish two basic forms: families with both parents of the same sex and heterosexual couples having a child of homosexual orientation. There is a number of problems that most LGBT families encounter with and one of the biggest one is the issue of progeny. The new age makes that a husband, a wife and children are not the only ones who make a family, but also single parents and their children as well as the LGBT marriages and their children.

Keywords: family, divorce, remarriage, LGBT families

САМОПРОЦЕНА КВАЛИТЕТА ОДНОСА, СТРУКТУРЕ ПОРОДИЦЕ И СТАВ ПРЕМА ПЛАНИРАНОМ БРОЈУ ДЕЦЕ КОД АДОЛЕСЦЕНАТА

Валентина Нинић¹²

Општа болница Врбас, психијатријска служба

Велика економску криза се рефлектује на породицу која је стуб стабилности менталног здравља и треба да буде камен подстицања, а не спотицања. Породица као агенс социјализације утиче на формирање карактерних црта, погледа на свет и будућност. Претпоставили смо да може постојати потенцијална повезаност између ставова младих у вези планираног броја деце и одређених аспеката породичног живота. Циљ овог истраживања јесте испитати како млади процењују породичне услове у којима живе и какве то ефекте има на њихове ставове у вези са планираним бројем деце. Коришћен је упитник у вези са породичним животом, који се састоји од девет питања, а одговори се дају на скали од 1 до 3 и 1 до 4. Испитивање је обављено на узорку код 133 адолесцента наше општине и општине Бачка Топола, узраста од 16 до 18 година. Дечака је било 89, а девојчица 44. Већина деце (104) живи са оба родитеља, а више од половине има брата или сестру. Адолесценти су се изјаснили да живе у хармоничним односима. Већина младих изјављује да одраста у атмосфери љубави, поверења и разумевања. Складан породични живот може бити основа за став о томе да би у будућности желели двоје или троје деце у својим породицама. На овом узорку видимо да више од половине деце живи у породицама са по двоје деце. Постоје одређене разлике када су у питању преференције које зависе од пола, према којој дечаци планирају двоје, троје, четворо и више деце, док девојчице желе једно или двоје. Овакви резултати би могли да нас наведу на закључак да деца преносе образац понашања из својих породица на став о сопственом планирању потомства. Може се закључити и то да се у нашој средини негују породичне вредности, јер оне имају велику важност у процесу социјализације поред вршњака, школе, средстава масовних комуникација и културе. Ипак, како би се донели поуздани закључци неопходно јеу другом истраживању додатно испитати овај феномен и користити методолошки приступ који није заснован на дескрипцији већ закључивању.

Кључне речи: породица, адолесценти, планирани број деце

¹² valentina.ninic@gmail.com

SELF-ASSESSMENT OF RELATIONSHIP QUALITY, FAMILY STRUCTURE, AND ATTITUDE TOWARD PLANNED NUMBER OF ADOLESCENT CHILDREN

Valentina Ninić

General Hospital Vrbas, psychiatric ward

The great economic crisis reflects on the family, which is a pillar of mental health stability and should be a touchstone, not a stumbling block. Family as an agent of socialization influences the formation of character traits, worldview and future. We assume that there may be a potential association between young people's attitudes about the planned number of children and certain aspects of family life. The aim of this research is to examine how young people evaluate the family conditions they live in and what effects it has on their attitudes regarding the planned number of children. A family life questionnaire consisting of nine questions was used and the answers were given on a scale of 1 to 3 and 1 to 4. The survey was conducted on a sample of 133 adolescents of our municipality and Backa Topola municipality, ages 16 to -18 years. There were 89 boys and 44 girls. Most children (104) live with both parents, and more than half have a brother or sister. Adolescents have declared themselves to live in harmonious relationships. Most young people declare that they grow up in an atmosphere of love, trust and understanding. A harmonious family life can be the basis for the view that two or three children in their families would want in the future. In this sample, we see that more than half of children live in families with two children. There are some differences when it comes to gender-dependent preferences, according to which boys plan for two, three, four and more children, while girls want one or two. Such results could lead us to conclude that children convey a pattern of behavior from their families to their own offspring planning. It can be concluded that family values are nurtured in our community, because they are of great importance in the process of socialization in addition to peers, school, media and culture. However, in order to reach reliable conclusions, it is necessary to further examine this phenomenon in another study and use a methodological approach that is not based on descriptiveness but on inference.

Keywords: family, adolesency, planed number of children

АУТЕНТИЧНОСТ ОСОБЕ КРОЗ РАЗВОЈНА ДОБА

Ђурђа Гријак¹³

Универзитет у Новом Саду, Технички факултет „Михајло Пупин“ у Зрењанину

Барет-Ленардова је дефинисала аутентичност као троделни конструкт који се састоји од – аутентичног живота који подразумева усаглашеност између свесно перципираног искуства и понашања, прихватања спољашњих утицаја што представља границу до које особа верује да мора да испуни очекивања других, и самоотуђеност која укључује неминован несклад између свесности и тренутног искуства. Према Роцерсу, аутентичност се налази у самој личности и представља динамички процес у ком се лични потенцијали, особине, емоције, мотиви и друго откривају током живота, истражују, прихватају, прожимају смислом и значењем, и остварују. Мала деца су аутентична и од васпитања зависи да ли ће се њихова аутентичност неговати или потиснути. Тек у адолесценцији дете свесно процењује своје понашање као лажно или право. Истраживања су показала да су разлози за неаутентично понашање адолесцената била лична уверења да родитељи и вршњаци неће одобрити оно што адолесцент јесте и да је потискивање личних мисли и емоција начин да се пре добију подршка и прихватање од других. Код нас су валидиране српске верзије две скале које испитују аутентичност - Скала аутентичности и Скала аутентичности у партнерским односима. Обе скале су коришћене у неколико домаћих истраживања у којима се показало да се аутентичност особе прожима са њеном/његовом аутентичношћу у партнерским односима, те да нема статистички значајне разлике између мушкараца и жена нити у аутентичности нити у перцепцији партнерове аутентичности. Истраживање које је спроведено на студентима (n=706) је показало да су неаутентичне младе особе склоне негативним емоцијама, да живе према очекивањима других људи и не познају себе довољно, а особе које су аутентичне у партнерском односу верују да познају себе, искрене су и у другим односима, склоне су позитивним емоцијама и задовољне су односом и подршком коју добијају од партнера. Истраживање које је спроведено на 32 брачна пара (n=64) који су остварени у улози родитеља је показало да, што су деца старија, испитаници су мање аутентични и као особе ($r=-.39$; $p<.01$) и у партнерском односу ($r=-.35$; $p<.01$). Такође, што су родитељи старији то живе мање аутентично ($r=-.34$; $p<.01$). Значај аутентичности особе лежи у чињеници да се потиснута аутентичност у одраслом добу манифестује као осећај празнине и недостајања нечег недефинисаног што може представљати ризик за ментално здравље појединца.

Кључне речи: аутентичност, студенти, одрасли, партнерски однос

¹³ djurdja.grijak@gmail.com

AUTHENTICITY OF PERSON THROUGH DEVELOPMENTAL STAGES

Đurđa Grijak

University of Novi Sad, Technical faculty "Mihajlo Pupin" in Zrenjanin

Barrett-Lennard defined authenticity as a three-part construct consisting of - an authentic life that implies a reconciliation between consciously perceived experiences and behaviors, accepting external influences which is the limit to which a person believes one has to live up to the expectations of others, and self-alienation involving the inevitable discrepancy between consciousness and current experience. According to Rogers, authenticity lies within the person and is a dynamic process in which personal potentials, traits, emotions, motives and others are revealed throughout life, explored, accepted, imbued with meaning and meaning, and realized. Young children are authentic and it depends on their upbringing whether their authenticity will be nurtured or repressed. In adolescence child consciously assesses his or her behavior as false or true. Researches have shown that reasons for adolescent inauthentic behavior were personal beliefs that parents and peers will not approve of what adolescent is and that suppressing personal thoughts and emotions is a way to gain support and acceptance from others. We have validated Serbian versions of two scales that test authenticity - the Authenticity Scale and the Authenticity in Relationships Scale. Both scales have been used in several domestic researches that have shown that a person's authenticity is intertwined with his/her authenticity in partnerships, and that there is no statistically significant difference between men and women in either the authenticity or perception of the partner's authenticity. A study conducted on students (N = 706) found that inauthentic young people are prone to negative emotions, living according to other people's expectations and not knowing themselves enough, and people who are authentic in a relationship believe they know themselves, they are also honest in other relationships, prone to positive emotions and satisfied with the relationship and support they receive from partners. A study of 32 married couples (N=64) who were parents showed that the older the children were, the less authentic they were as individuals ($r=-.39$; $p<.01$) and in a relationship ($r=-.35$; $p<.01$). In addition, the older parents are less authentic ($r=-.34$; $p<.01$). The importance of a person's authenticity is in the fact that repressed authenticity in adulthood manifests as a sense of emptiness and lack of something undefined that can pose a risk to an individual's mental health.

Keywords: authenticity, students, adults, relationship

ЛИКОВНО ИЗРАЖАВАЊЕ КАО ПСИХО-ЕДУКАТИВНИ ПРИСТУП И ИЗАЗОВ ЗА ПРОМЈЕНЕ ЛИЧНОСТИ АДОЛЕСЦЕНТА И ЊЕГОВО САЗРЕВАЊЕ

Славица Наумовска¹⁴

Средња школа "Таки Даскало" Битола; Република Македонија

Адолесценција која се дефинише као прелаз између детињства и одрасле доби, карактерише динамичан физички развој и значајне промене у когнитивном, емоционалном и друштвеном развоју. Млада адолесцентска популација, која у свом психосоцијалном развоју пролази психолошки и културно, гради идентитет и аутономију, морално сазрева, носи се са: вршњацима и њиховим утицајима и захтевима, сукобом са родитељима, школским успехом, самопоуздањем и бригом о себи. Последице психолошких поремећаја адолесцената као што су анксиозност, немир, напетост, туга, љутња, раздражљивост, импулсивност, преосјетљивост, беспомоћност, ниско самопоштовање, несаница, интроверзија, смањење ефикасности школе/рада, промене памћења и концентрације, нејасноће и збрка у процесу размишљања, промене расположења, такође могу бити изазов у сазревање личности неке особе са применом ефикасних психолошких алата за психолошку подршку. Ликовно самоизражавање као метода самопоштовања је активан, директан и психо-едукативни приступ са дуготрајним ефектима у циљу бољег самопоштовања и подстицања осећаја сопствене ефикасности у решавању психолошких проблема. Ликовни израз као техника покреће позитивне промене личности адолесцената да боље разуме себе, да изрази оно што је у особи, њене осећања, мисли и унутрашње сукобе. Креација (израда ликовне креације) је позитиван потицај за промјене личности адолесцената и може се примијенити у школској пракси и раду са ученицима на унапређењу и побољшању емоционалног и менталног здравља ученика и изазову промјене личности адолесцената и његово сазревање.

Кључне речи: адолесценти, ликовноизражавање, лични развој

¹⁴ naumovska_slavica@yahoo.com

ART SELF-EXPRESSION AS A PSYCHO EDUCATIONAL APPROACH AND CHALLENGE FOR ADOLESCENCE PERSONALITY CHANGES AND ITS MATURATION

Slavica Naumovska

High School "Taki Daskalo" Bitola, The Republic of Macedonia

Adolescence, defined as the transitional transition between childhood and adulthood, is characterized by dynamic physical development and significant changes in cognitive, emotional and social development. The young adolescent population, transiting psychologically and culturally in its psychosocial development, builds identity and autonomy, morally mature, copes with: peers and their influences and demands, conflict with parents, school success, self-image, and self-care. Consequences of adolescent psychological disorders such as anxiety, restlessness, tension, sadness, anger, irritability, impulsivity, hypersensitivity, helplessness, low self-esteem, insomnia, loss of interest about some usual activities, decreasing school/work efficiency, changes in memory and concentration, ambiguities and confusion in the thought process, mood changes, also can be a challenge in maturing a person by employing effective psychological tools for psychological support. Art self-expression as a method of self-esteem is an active, direct and psycho-educational approach with longer lasting effects in order to make better self-esteem and foster a sense of self-efficacy in solving psychological problems. Art expression as a technique initiates adolescent positive personality changes for a better understanding of oneself, to express what is inside the person, his feelings, thoughts and internal conflicts. Creation (making a draw pictures) is a positive stimulus for adolescent personality changes and can be practiced at school and worked with students to advance and enhance students' emotional and mental health and a challenge for adolescents personality changes and its maturation.

Keywords: adolescents, art self-expression, personal change

СИМПОЗИЈУМ

Сексуалне навике студената у Нишу

SYMPOSIUM

Sexual habits of university students in Niš

СЕКСУАЛНА АКТИВНОСТ И ПРОБЛЕМАТИЧНА УПОТРЕБА ПОРНОГРАФИЈЕ КОД СТУДЕНАТА ХОМОСЕКСУАЛНЕ И БИСЕКСУАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ

Ива Петровић¹⁵

Сандра Пешић

Психолошко саветовалиште за студенте при СКЦ Ниш

Основни циљ истраживања је испитати сексуалну активност код студената хомосексуалне и бисексуалне оријентације, и њену повезаност са проблематичном употребом порнографије. Узорак чини 43 испитаника (58% женских), студенти Универзитета у Нишу, старости у распону од 19-31 (АС=23.12; СД=3.07). Највећи број испитаника је са Филозофског факултета (42%). Инструменти који су коришћени у истраживању су Упитник сексуалне активности (Динић и Кнежевић, 2008) и Скала проблематичног коришћења порнографије (Кор ет ал., 2014). Када је реч о укупном броју партнера (АС=5.81; СД=9.25), највећи број испитаника је имало 2 (21%) или 3 (21%) партнера, док 7 (16%) испитаника никада није имао сексуалне односе. У последњих месец дана (АС=1.23; СД=1.09) 54% испитаника је имало једног партнера. Прво сексуално искуство (АС=15.05; СД=7.18) највећи број испитаника мало је са 17 (19%) и 18 (19%) година. О учесталости мастурбирања (АС=7.02; СД=2.04), 49% испитаника наводи да мастурбира више пута недељно, док о учесталости гледања порнографског садржаја (АС=5.81; СД=2.38) 26% испитаника хомосексуалне оријентације извештава да гледа порнографске садржаје више пута недељно. Резултати такође показују да постоји статистички значајна корелација између проблематичне употребе порнографије и учесталости гледања порнографског садржаја ($r=.414$, $p=.006$) као и између проблематичне употребе порнографије и учесталости мастурбирања ($r=.319$, $p=.037$). Порнографију на интернету карактеришу приступачност, анонимност и приуштивост, што даље отвара пут учесталијем коришћењу, а у екстремним случајевима и развоју проблематичног коришћења порнографије. Са друге стране, особе хомосексуалне и бисексуалне оријентације на интернету лако и брзо могу пронаћи порнографске садржаје у складу са својом оријентацијом и интересовањима, при чему мастурбирањем постижу задовољство без присуства партнера. Ово истраживање спроведено је како би се утврдило да ли постоји основа за даља истраживања. С обзиром на то да је реч о малом узорку, доношење прецизних закључака није било могуће. Свакако, добијени резултати који се односе на повезаност у складу су са резултатима других истраживањима, те би проширењем узорка било могуће укључивање већег броја конструката за сложенију анализу.

Кључне речи: проблематична употреба порнографије, хомосексуална оријентација, бисексуална оријентација, учесталост мастурбирбације, ризично сексуално понашање

¹⁵ iva.petrovic@gmail.com

SEXUAL ACTIVITY AND PROBLEMATIC USE OF PORNOGRAPHY AMONG HOMOSEXUAL AND BISEXUAL STUDENTS

Iva Petrović

Sandra Pešić

Psychological Counseling Centre for Students within SKC Niš

Aim of this research is to study sexual activity among students who are homosexuals or bisexuals and to examine the connection between sexual activity and problematic use of pornography. The sample is consisted of 43 respondents (58% female), students of the University of Niš, aged between 19 and 31 ($M=23.12$, $SD=3.07$). Most of the students are from the Faculty of Philosophy (42%). Instruments which have been used in this research are Sexual activity questioner (Dinić and Knežević, 2008) and Problematic Pornography Use Scale (Kor et al, 2014). Regarding the total number of partners ($M=5.81$; $SD=9.25$), the majority of respondents had 2 (21%) or 3 (21%) partners, while 7 (16%) had never had sexual relations. In the last month ($M= 1.23$, $SD=1.09$) 54% of respondents had one partner. Most of the respondents had their first sexual experience ($M=15.05$, $SD=7.18$) when they were 17 (19%) and 18 (19%) years old. When talking about frequency of masturbation ($M=7.02$, $SD=2.04$), 49% of the respondents reports that they masturbate several times a week, while on the frequency of viewing pornographic content ($M=5.81$, $SD=2.38$) 26% of the respondents said that they view pornographic content several times a week. The results also show that there is a statistically significant correlation between problematic pornography use and frequency of viewing pornographic content ($r=.414$, $p=.006$) as well as between problematic use of pornography and frequency of masturbation ($r=.319$, $p=.037$). Internet pornography is characterized by accessibility, anonymity and affordability which leads to more frequent consuming, and in some extreme cases can even lead to the development of problematic use of pornography. On the other side, homosexuals and bisexuals can see Internet as a place where specific pornographic content can be easily found and together with masturbation could lead to pleasure without the need for the partner. This research was conducted to determine if there is a basis for further research. Given that this was a small sample, no precise conclusions could be drawn. Certainly, the results related to relations between the constructs are in line with those of other studies, and by expanding the sample it would be possible to include more constructs for more complex analysis.

Keywords: problematic pornography use, homosexuality, bisexuality, masturbation frequency, risky sexual behavior

ТЕЛЕСНА НЕЛАГОДА КОД СТУДЕНАТА – РАЗЛИКЕ ИЗМЕЂУ СТУДЕНАТА БЕЗ СЕКСУАЛНОГ ИСКУСТВА И СТУДЕНАТА СА ВЕЛИКИМ БРОЈЕМ СЕКСУАЛНИХ ПАРТНЕРА

Катарина Минчић¹⁶
Кристина Милевић

Психолошко саветовалиште за студенте при СКЦ Ниш

Циљ овог истраживања је испитати да ли постоје разлике у изражености телесне нелагоде између студената без сексуалног искуства и студената који су имали сексуалне односе са великим бројем партнера. Осећање телесне нелагоде подразумева анксиозност, страх или стид везан за властито тело и мисли да са телом особе нешто није у реду. Узорак чине студенти Универзитета у Нишу ($n=79$), старости од 18 до 29 година ($AC=22.72$, $CD=2.44$), жене чине 60.8% узорка, а 57% испитаника је сексуално неактивно. За прикупљање података коришћен је Тест телесне нелагоде (*Body Uneasiness Test*; Cuzzolaro, et al., 2006). Mann Whitney U тест коришћен је за испитивање разлика међу групама. Међу сексуално неактивним и студентима који су имали сексуалне односе са великим бројем партнера постоје статистички значајне разлике на супскалама: Брига везана за изглед властитог тела, и то у корист студената које немају сексуално искуство (просечни ранг=44.2) док је просечни ранг студената са великим бројем партнера 33.88 ($U=557$, $z=-2.09$, $p=.036$); на супскали Избегавање сексуално неактивни студенти такође постижу виши просечни ранг (44.84) од студената са великим бројем партнера (просечни ранг=33,59) ($U=547$, $z=-2.212$, $p=.027$); а статистички значајна разлика појављује се и на супскали Деперсонализација, где студенти без сексуалног искуства постижу просечни ранг 45.28, а просечни ранг студената са великим бројем партнера износи 33,01 ($U=527$, $z=-2.513$, $p=.012$). Из претходних истраживања о телесној нелагоди знамо да овај доживљај може негативно утицати на сексуално задовољство. Наши резултати указују на то да студенти који нису имали сексуалне односе осећају бригу у вези тога како изгледа њихово тело, имају тенденцију да избегну социјалне ситуације искључиво због осећаја нелагоде и да се осећају одвојено и отуђено од сопственог тела, далеко више у односу на студенте који наводе да су били сексуално активни са великим бројем сексуалних партнера.

Кључне речи: телесна нелагода, сексуално искуство, студенти

¹⁶ katarina.mincic.93@gmail.com

BODY UNEASINESS IN STUDENTS – DIFFERENCE BETWEEN STUDENTS WITHOUT AND STUDENTS WITH VAST SEXUAL EXPERIENCE

Katarina Minčić

Kristina Milević

Psychological Counseling Centre for Students within SKC Niš

The purpose of this research is to explore a possible difference in body uneasiness between students without sexual experience and those students who report to have been sexually active with a great number of partners. The sense of body uneasiness comes with anxiety, being afraid or embarrassed and thinking that something is wrong with one's body. Research sample consists of student participants from the University of Niš (N=79), aged 18-29 years (M=22.72, SD=2.44), 60.8% of whom were females, and 57% of student participants are sexually inexperienced. The data were collected using Body Uneasiness Test (BUT•A; Cuzzolaro, et al., 2006). There is a statistically significant difference between sexually inexperienced students and those students who have had a great number of sexual partners. Mann-Whitney test indicated that Body Image Concerns (U=557, z=-2.09, p=.03), was greater for sexually inexperienced students (MRn=44.62) than for students who report to have been sexually active with a great number of partners (MRn=33.88); Avoidance (U=547, z=-2.21, p=.02), was greater for sexually inexperienced students (MRn=44.84) than for students who report to have been sexually active with a great number of partners (MRn=33.59); and Depersonalization (U=527, z=-2.51, p=.01), was also greater for sexually inexperienced students (MRn=45.28) than for students who report to have been sexually active with a great number of partners (MRn=33.01). Previous research concerning body uneasiness shows that uneasiness with one's body could diminish sexual satisfaction. Our results indicate that students who haven't had sexual intercourse indeed experience body uneasiness, concern themselves with the way they look, tend to avoid social situations because of that uneasiness and feel detached from their own body to a greater degree than students who have been sexually active with a great number of partners.

Keywords: body uneasiness, sexual experience, students

РАЗЛИКЕ У ПОГЛЕДУ ИЗРАЖЕНОСТИ ПРОБЛЕМАТИЧНЕ УПОТРЕБЕ ПОРНОГРАФИЈЕ ИЗМЕЂУ МУШКИХ И ЖЕНСКИХ СТУДЕНАТА НИШКОГ УНИВЕРЗИТЕТА

Кристина Милевић¹⁷

Ђорђи Ђеоргиев

Психолошко саветовалиште за студенте при СКЦ Ниш

Порнографија постаје све распрострањенија упркос њеним негативним последицама по психичко и емотивно благостање особе. Порнографски садржаји су обојени хостилним сексизмом, насиљем, дехуманизацијом и објективизацијом, што доводи до губљења слике са реалношћу. Порнографија је коришћена од стране мушкараца и жена, али чини се да мушкарци користе више порнографије од жена. Циљ овог истраживања је испитати да ли постоји статистички значајна разлика између мушкараца и жена у погледу изражености проблематичне употребе порнографског материјала. Узорак чине 344 (м-98, ж-246) сексуално активна студента Универзитета у Нишу старости од 18 до 31 године (АС=23.07, СД=2.64). Коришћени инструмент је Скала проблематичне употребе порнографије (*Problematic Pornography Use Scale*; Kor, 2014). Mann Whitney U тест је показао да на свим супскалама постоје статистички значајне разлике и то у корист мушкараца. На супскали Прекомерне употребе порнографије просечни ранг мушкараца износи 219.97 а жена 153.57 ($U=7402$, $z=-6.19$, $p=.000$); на супскали Дистрес и проблеми у функционисању просечни ранг мушкараца је 207.62 а жена 158.51 ($U=8612$, $z=-5.51$, $p=.000$); на супскали Тешкоћа да се успостави контрола, мушкарци такође остварују већи просечни ранг (224.57) од жена (151.76) ($U=6951$, $z=-7.596$, $p=.000$); а статистички значајна разлика постоји и на супскали Избегавање негативних емоција у корист мушкараца чији је просечни ранг 210.77, док је просечни ранг жена 157.25 ($U=8303$, $z=-5.056$, $p=.000$). Коришћење порнографије може довести до стварања психолошког дистреса, губљења контроле и на негативан начин утиче на интерперсоналне односе јер ствара нереална очекивања од женског партнера (објективизација жена) или да окине различите несигурности поводом сопственог физичког изгледа. Различита истраживања подвлаче чињеницу да порнографија може да изазове зависност и створи компулсивну потребу за сексуалном стимулацијом. За разлику од жена, код мушкараца је порнографија повезана са мастурбацијом и ствара потешкоће да се одупру оваквим потребама. Развијањем овакве компулсивне потребе за порнографским садржајима доводи до доживљавања негативних осећања, изолације и анксиозности, и на тај начин формира зачарани круг. Наши резултати комплементарни су са претходним налазима о учесталијем коришћењу порнографије код мушкараца, и да код њих у већој мери него у групи жена коришћење порнографије ствара значајне проблеме у свакодневном функционисању, опсесивну потребу за порнографским садржајима и, више него жене, мушкарци користе порнографију како би избегли негативне емоције и стања.

Кључне речи: проблематична употреба порнографије, полне разлике, студенти

¹⁷ kmilevic@yahoo.com

THE DIFFERENCES BETWEEN MALE AND FEMALE STUDENTS OF UNIVERSITY OF NIŠ IN PROBLEMATIC USE OF PORNOGRAPHY

Kristina Milević

Đorđi Đeorgiev

Psychological Counseling Centre for Students within SKC Niš

Pornography use is widespread, and often problematic, and has been shown to generally have a negative impact on psychological and emotional wellbeing. Pornographic material is usually dominated by hostile sexism, frequent violence, and general dehumanization and objectification. Pornography is used by a majority of both men and women, but it appears that men are more attracted to and consume significantly more pornography than women. Aim of this research is to examine if there is statistically significant difference between men and women in problematic usage of pornography. Sample is consisted of 344 (m-98, f-246) aged 18 - 31 ($M=23.07$, $SD=2.64$) students of University of Niš which declare that have been sexually active. For investigating the problematic usage of pornography we used Problematic Pornography Use Scale (Kor, 2014). A Mann-Whitney U test indicates that excessive pornographic usage was greater for the group of males for every dimension of problematic pornographic usage. For the dimension of distress and functional problems mean ranks were greater for group of men ($M=207,62$) than women ($M=158.51$), ($U=8612$, $z=-5.51$, $p=.000$); for the dimension of excessive pornographic usage mean rank was greater for men ($M=219.97$) than women ($M=153.57$), ($U=7402$, $z=-6.19$, $p=.000$); for dimension of Control difficulties mean rank was greater for men ($224,57$) than woman (151.76) ($U=6951$, $z=-7.596$, $p=.000$); and finally, on the dimension of use for escape/avoid negative emotions mean rank was greater for men (210.77) than women (151.76), ($U=8303$, $z=-5.056$, $p=.000$). Pornography usage can lead to psychological distress and loss of control and negatively impacts interpersonal relationships because of forming unrealistic expectations from female partner (objectivization of women) or trigger insecurities about oneself physical appearance. Various studies emphasize the fact that pornography can be highly addictive, and create compulsive need for sexual arousal. Also, unlike for women, for most men it's usually associated with masturbation and difficulties to resist such urges. Developing a compulsive pornography habits was associated with negative emotional states, isolation and anxiety, thus forming a vicious circle. In conclusion, our results are supported by the wide literature that men are more prone to use pornographic material than women, and for them it can create a significant problems in everyday functioning, can form an obsession with pornographic material and more than women, they use pornography to avoid negative emotions.

Keywords: problematic pornography use, gender differences, students

БРОЈ СЕКСУАЛНИХ ПАРТНЕРА И РИЗИЧНО СЕКСУАЛНО ПОНАШАЊЕ КОД СТУДЕНАТА

Никола Гољовић¹⁸

Тина Јањић

Психолошко саветовалиште за студенте при СКЦ Ниш

Период студирања везује се за повећање сексуалне активности, услед више могућности за остваривање таквих контаката, али и са повећаним бројем сексуалних партнера. Број сексуалних партнера најчешће се посматра као проблематичан када се има у виду повећан ризик од преноса сексуално преносивих болести, било да су у питању паралелне (више од једног партнера током истог периода) или засебне (партнери који се не преклапају током одређеног периода) везе. Коришћење психоактивних супстанци као што су алкохол, цигарете, марихуана и слично, такође су повезане са већим бројем сексуалних партнера. Циљ овог истраживања је да испита да ли постоји повезаност између досадашњег и претпостављеног броја сексуалних партнера са одређеним ризичним сексуалним понашањем код студената. Узорак чини 389 испитаника, старости од 18 до 31 године ($AC=22.89$; $SD=2.63$), од чега 115 испитаника мушког пола, а 274 женског. Коришћен је Упитник о сексуалном понашању (Динић и Кнежевић, 2008), где су испитаници давали самопроцене свог понашања у виду процене броја сексуалних партнера до сада, у протеклих месец дана и процене потенцијалног броја партнера у наредних пет година. Ризична сексуална понашања процењивана су преко деветостепене скале Ликертовог типа. Нема корелације између учесталости коришћења заштите приликом сексуалног односа и досадашњег и процењеног броја сексуалних партнера, али постоји корелација између процењеног броја сексуалних партнера за 5 година и коришћења заштите са партнерима који нису стални партнери ($r=-.207$, $p=.009$). Негативна корелација постоји између самопроцене учесталости коришћења психоактивних супстанци и укупног броја сексуалних партнера до сада ($r=-.256$, $p=.000$), броја у протеклих месец дана ($r=-.173$, $p=.001$) и процењеног броја за наредних 5 година ($r=-.245$, $p=.000$). Ови резултати делимично потврђују хипотезу да су испитаници са већим бројем сексуалних партнера склонији упуштању у сексуалне односе без заштите са партнерима који нису стални, а потврђено је да са порастом броја сексуалних партнера расте и коришћење психоактивних супстанци као што су алкохол и наркотици. Добијене резултате можемо разумети у контексту потребе за повећаном стимулацијом која се изражава кроз ризично сексуално понашање. Остаје простора за шире истраживање фактора ризика и налажење начина за интервенцију.

Кључне речи: број сексуалних партнера, ризично сексуално понашање, студенти

¹⁸ nikolagoljovic@gmail.com

NUMBER OF SEXUAL PARTNERS AND RISKY SEXUAL BEHAVIOR IN STUDENTS

Nikola Goljović

Tina Janjić

Psychological Counseling Centre for Students within SKC Niš

The period of attending university is related to an increase in sexual activity, due to more opportunities to make such contacts, but also to an increased number of sexual partners. The number of sexual partners is most commonly seen as problematic given the increased risk of sexually transmitted diseases, whether they are parallel (more than one partner during the same period) or separate (non-overlapping partners) relationships. The use of psychoactive substances such as alcohol, cigarettes, marijuana is also associated with a large number of sexual partners. The aim of this research is to examine whether there is a correlation between past and presumed number of sexual partners with certain risky sexual behaviors in college students. The sample consists of 389 subjects, aged 18 to 31 years ($M=22.89$; $SD=2.63$), 115 were male and 274 female. We used Questionnaire on Sexual Behavior (Dinić & Knežević, 2008), where the respondents gave self-assessments of their behavior in the form of an estimate of the number of sexual partners so far, in the past month, and an estimate of the potential number of partners in the next five years. Risky sexual behavior frequency was evaluated on a nine-point Likert-type scale. There is no correlation between the frequency of sexual intercourse protection and the current and estimated number of sexual partners, but there is a correlation between the estimated number of sexual partners over 5 years and the use of protection with non-permanent partners ($r=-.207$, $p=.009$). There is a negative correlation between the self-reported incidence of psychoactive substance use and the total number of sexual partners so far ($r=-.256$, $p=.000$), the number in the past month ($r=-.173$, $p=.001$) and the estimated number for the next 5 years ($r=-.245$, $p=.000$). These results partially support the hypothesis that respondents with more sexual partners are more likely to engage in sexual intercourse without protection with non-permanent partners, and it has been confirmed that the use of psychoactive substances such as alcohol and narcotics increases with the increase in the number of sexual partners. The results obtained can be understood in the context of the need for increased stimulation expressed through risky sexual behavior. There remains space for a broader exploration of risk factors and for finding ways to intervention.

Keywords: number of sexual partners, risky sexual behavior, students

ПОВЕЗАНОСТ АФЕКТИВНЕ ВЕЗАНОСТИ СА НЕОБАВЕЗНИМ СЕКСУАЛНИМ ИСКУСТВИМА КОД СТУДЕНАТА

Тина Јањић¹⁹
Сандра Пешић

Психолошко саветовалиште за студенте при СКЦ Ниш

Истраживања показују да сигурна афективна везаност подстиче самопоуздан приступ сексуалности, сексуалну интимност, уживање у сексуалним интеракцијама у контексту обавезних односа. У складу са циљевима које желе да постигну у вези, сигурно афективно везане особе упражњавају секс и како би појачале емотивну повезаност са партнером и мање су склоне необавезним сексуалним искуствима у односу на несигурно везане особе. Циљ истраживања јесте да испита да ли постоји статистички значајна повезаност између димензија афективне везаности и необавезног сексуалног понашања. Узорак је пригодан, у истраживању је учествовало 389 студената Универзитета у Нишу (м-115; ж-274), старости од 18 до 31 године (АС=22.89; СД=2.63). Инструменти коришћени у истраживању су: Упитник за процењивање партнерске афективне везаности (PAVa; Brennan, Clark & Shaver, 1995) и Упитник о сексуалном понашању (Динић и Кнежевић, 2008) где су испитаници на деветостепеној скали Ликертовог типа давали самопроцене свог понашања везано за необавезна сексуална искуства. Резултати показују да постоје статистички значајне корелације између димензија афективне везаности и све три варијабле којима је у овом раду операционализовано необавезно сексуално искуство. Димензија Анксиозност је негативно повезана са варијаблама: секс без љубави ($r=-.135, p=.008$), уживање у сексу „за једно вече“ ($r=-.116, p=.023$) и секс па емоције ($r=-.115, p=.024$). Са друге стране, димензија Избегавање је позитивно повезана са варијаблама: секс без љубави ($r=.129, p=.011$), уживање у сексу „за једно вече“ ($r=.181, p=.000$) и секс па емоције ($r=.115, p=.023$). Особе које имају негативну слику себе, брину око узвраћености љубави, могућег остављања и имају потребу за превеликом блискошћу неће показивати тенденцију ка необавезним сексуалним искуствима; док ће искуствима овог типа бити склоније особе мање способне за успостављање блискости са другима.

Кључне речи: афективна везаност, необавезна сексуална искуства, студенти, сексуалност

¹⁹ tina.janjc95@gmail.com

CORRELATION BETWEEN AFFECTIVE ATTACHMENT AND CASUAL SEXUAL EXPERIENCES AMONG STUDENTS

Tina Janjić
Sandra Pešić

Psychological Counseling Centre for Students within SKC Niš

Research shows that secure affective attachment encourages a self-assured approach to sexuality, sexual intimacy, and enjoyment of sexual interactions in the context of committed relationships. Consistent with the goals they want to achieve in a relationship, securely affective individuals manage sex and to enhance emotional attachment to a partner and are less likely to casual sexual experiences than insecurely related individuals. The aim of the research is to examine whether there is a statistically significant correlation between dimensions of affective attachment and casual sexual behavior. The sample consists of 389 students from the University of Niš (m-115, f-274), aged 18-31 ($M=22.89$, $SD=2.63$). The instruments used in the study were: Experiences in Close Relationships questionnaire (PAVA; Brennan, Clark & Shaver, 1995) and Sexual Behavior Questionnaire (Dinić & Knežević, 2008), where respondents, on a nine-point Likert-type scale, gave self-assessments of their non-compulsory behavior sexual experiences. The results show that there are statistically significant correlations between the dimensions of affective attachment and all three variables that operationalize casual sexual experience in this paper. Anxiety dimension is negatively related to the variables: sex without love ($r=-.135$, $p=.008$), enjoying 'one night' stand ($r=-.116$, $p=.023$) and first sex then emotions ($r=-.115$, $p=.024$). On the other hand, the Avoidance dimension is positively related to the variables: sex without love ($r=.129$, $p=.011$), enjoying 'one-night' stands ($r=.181$, $p=.000$), and first sex then emotions ($r=.115$, $p=.023$). People who have a negative self-image worry about reciprocation of love, possible abandonment, and need for too much closeness, so they will not tend to casual sexual experiences, unlike persons who are less able to establish closeness with others.

Keywords: attachment, casual sexual experiences, students, sexuality

ПОСТЕР ПРЕЗЕНТАЦИЈЕ
POSTER PRESENTATIONS

ПРОФИЛ МЛАДИХ-БУДУЋИХ ПРЕДУЗЕТНИКА КОЈИ АПЛИЦИРАЈУ ЗА ПРОГРАМ САМОЗАПОШЉАВАЊА

Александра Штрбац²⁰

Соња Радун

Национална служба за запошљавање – Филијала Зрењанин

Један од облика стручне и финансијске подршке незапосленима опредељеним за предузетништво је Програм за самозапошљавање Националне службе за запошљавање. За финансијски подстицај аплицира се попуњавањем обрасца за бизнис-план. Бизнис-план као документ је инструмент за разраду бизнис-идеје и њену тржишну, финансијску и организациону проверу, као и за планирање и развој бизниса. Овај рад посвећен је психолошком сагледавању бизнис-плана. Анализиран је узорак бизнис-планова на основу којих су незапослени млади, старосне групе 15-30 година, у Филијали за запошљавање Зрењанин 2017, 2018. и 2019. године, добили средства за покретање бизниса. У узорку је 51 бизнис-план. У односу на укупан број незапослених младих поменути старосне групе на евиденцији Филијале Зрењанин за ове три године, број оних који су добили субвенцију за самозапошљавање је: 0,5%, 0,8% и 0,4%. То говори о недовољном опредељивању младих за предузетничку каријеру. Циљ рада је да на основу психолошких обележја, утврдимо у којој мери млади улазе припремљени у предузетнички подухват. Предмет анализе су бизнис-планови младе популације, те је очекивано да добијемо висок ниво иновативности, креативности, спремности на преузимање ризика. За истраживање је коришћена анализа садржаја. Јединица анализе је образац за бизнис-план, а како образац за бизнис-план чини сет питања-рубрика везаних за артикулисаност и садржај пословне идеје, јединице садржаја односе се на особине, вештине, способности потребне за покретање и вођење посла. Након анализе добили смо средњи ниво иновативности, креативности и пре склоност да се „иде на сигурно“, него спремност упуштања у ризик. Утврђен је висок ниво вештина и знања на пољу промоције новопокренутог бизниса. На основу евалуације поднетих бизнис-планова, утврђена је потреба за оснаживањем предузетничке компетенције младих. Континуиран и систематски приступ унапређењу предузетничке компетенције младих остварив је кроз рад канцеларија за младе, невладиних организација, а првенствено кроз целокупно школовање, са нагласком на интензиван рад у оквиру наставног предмета Предузетништво.

Кључне речи: предузетници, компетенција за предузетништво, бизнис-план

²⁰ aleksandra.strbac@nsz.gov.rs

PROFILE OF YOUNG-FUTURE ENTREPRENEURS APPLYING FOR THE SELF-EMPLOYMENT PROGRAM

Aleksandra Štrbac

Sonja Radun

National Employment Service, Zrenjanin

One of the forms of professional and financial support for the unemployed committed to entrepreneurship is the National Employment Service's Self –Employment program. The financial incentive is applied for by completing the business plan form. A business plan document is an instrument for planning business, developing a business idea and its market, financial and organizational verification. This paper is devoted to psychological review of business plan. A sample of business plans was analyzed on the basis of which unemployed young people, aged 15-30 years, received funding for starting a business at the Zrenjanin Employment Branch, 2017, 2018 and 2019. There are 51 business plans in the sample. In relation to the total number of unemployed youth of the mentioned age group on the record Zrenjanin branch offices, the number of those who received self-employment subsidy for these three years is: 0.5%, 0.8% and 0.4%. That speaks to the under-commitment of young people to an entrepreneurial career. The goal of the work is to determine the extent to which young people enter the entrepreneurial venture on the basis of the psychological characteristics. The subject of analysis is the business plans of the young population, and it is expected that we will get a high level of innovation, creativity and willingness to take risks. Content analysis was used for the research. The unit of analysis is a business plan template, and as a business plan form a set of questions-rubrics related to the articulation and content of a business idea, the content units relate to the traits, skills, abilities needed to start and run a business. After the analysis, we got a medium level of innovation, creativity and a tendency to "go safe" rather than a willingness to take risks. A high level of skills and knowledge was detected in the field of promoting a newly started business. Based on the evaluation of submitted business plans, the need to strengthen the entrepreneurial competences of young people was identified. Continuous systematic approach to the promotion of entrepreneurial competences of young people is achievable through the work of Youth Offices, non-governmental organizations, and primarily through the entire education with emphasis on intensive work within the subject of Entrepreneurship.

Keywords: entrepreneurs, capacity for entrepreneurship, business plan